

Najhujši škodlivec

Res, da nam napravijo na našem sadnem pridelku veliko škodo razne tako imenovane glivične bolezni, kakor so kodra, plesen, zlasti pa škrlup in guiloba. Toda še večja je škoda, ki nam jo prizadene na jabolkih in hruškah zavijač, ki povzroča znano in tako nevšečno črvišt. Splošna sodba je, da je najmanj ena četrтина jabolčnega pridelka vsako leto črviha in za kupčijo nesposobna. Če računamo, da pridelamo v naši banovini povprečno na leto 4000 vagonov jabolk, je potemtakem 1000 vagonov črvihih in tako rekoč brez vrednosti. 1000 vagonov po 10.000 kg znaša torej 10.000.000 (deset milijonov) kg. Samo po 1 din kg znaša škoda 10 milijonov dinarjev. Bržčas pa je ta škoda še večja, ker je oškodovana tudi količina pridelka. Zavijač se pojavlja pri nas navadno v dveh rodovih, in plodovi, napadeni od prvega rodu, popadajo še nerazviti z drevja in v našem gorenjem računu ta ogromni odpad sploh ni všteti.

Dasi se je ta zadeva že mnogokrat obravnavala v strokovnih člankih in v neštetih predavanjih, je vendar še dandanes premnogo sadjarjev, ki ne poznajo zavijača in njegovega življenja in ga torej ne morejo z uspehom zatirati. »Črva« vsakdo vidi v plodu in ga z gausom brene iz njega, malokdo se pa vpraša odkod je prišel v plod in kako bi se dalo to zabraniti. Zato mislimo, da je potrebno, ako zopet in zopet opozorimo sadjarje na tega hudega zajedalca in obrambo pred njim.

»Črva«, ki razjeda peščišče jabolk in hrušk, je ličinka jabolčnega zavijača — majhnega, rahlega, nočnega metuljčka, zamolke barve, kakršno je lubje sadnega drevja. Ta metuljček leta junija in julija meseca in sicer samo ob večernih urah. Podnevi pa ždi nepremično na kakem deblu, kjer ga je jako težko opaziti. Zato ga tudi malokdo vidi in pozna. V tej dobi torej, ko so plodiči jabolk in hrušk komaj za grah debeli (kmalu po cvetju), zleže samica 30 do 50 jajčec posamez na mlade zarodke. — V 8—10 dneh se izleže iz vsakega jajčeca majhna bela ličinka (črv), ki zleze v jamico

med osehle prašnike in čašne liste (kjer nastane na plodu »muha«). Ondi ostane nekoliko dni na površju in gloda nežno kožico. Najkasneje v 8—10 dneh pa se zavrtja v plod prav do sredine, do peščišča. Rov za njo se zaraste. Tako navrtani in v osrčju nakaženi plodovi se nekoliko časa branijo, naposled pa omagajo in odpadejo z ličinko vred. Na tleh se »črva« v plodu razvija dalje. Konec julija ali začetek avgusta je dorasel. Tedaj se pregrize iz ploda, poišče primerno skrivališče na bližnjem deblu, kjer se zabubi. Tekom avgusta že prodro iz bub metuljčki, katerih samice se takoj pobrigajo za drugi rod, to se pravi, da začno zalegati jajčeca po že debelih, močno razvitih plodovih. Ta drugi zarod prizadene seveda še večjo škodo nego prvi, ker ga je več, sadja pa manj. Plodovi, nakaženi od drugega zaroda, prej zorijo nego zdravi in odpadejo navadno prezgodaj z drevja. V ugodni, topli in suhi jeseni dorastejo »črvi« v plodovih navadno že na drevju. Dorasli se pregrizejo na dan in se spuste po pajčevinasti niti na tla, od koder zlezejo na bližnje deblo, kjer si poiščejo varno skrivališče in zavetje. Ondi prezimijo kot gosenice. Zabubijo se šele na pomlad (aprila ali maja meseca) in junija prodre iz bube zopet metulj. Življenje se začne iznova kakor je opisano zgoraj.

Nekaj ličink (»črvov«) drugega zaroda pa ne doraste na drevju, ampak ostane v v plodovih, ko jih na jesen spravimo v shrambe. Tudi v tem položaju si znajo pomagati. Prej ali slej zlezejo iz plodov in si poiščejo skrivališče pač v shrambi v kaki primerni razpoki v zidu, pri oknih, pri vratih, na stropu ali kjerkoli. Tu počakajo pomladi, kakor njihove sestrice v skrivališčih po deblih sadnega drevja.

Kdor bo temeljito premislil življenje zavijača, bo lahko izvajal iz tega opisa, kako se ga je lotiti, da mu bo prišel čim izdatnej do živega. Izkušnje nam kažejo te-le možnosti zatiranja:

1. S temeljitim osnaženjem sadnega drevja, zlasti starejšega, vzamemo zajedalca naravno skrivališče za prezimovanje. Z mazanjem osnaženih debel z 10% arborinom ali

20% žveplenoapneno brozgo zatremo marsikaterega »črva«, ki čaka na deblu pomladi. Sedajle bo čas za to delo.

2. Na debela jim nastavljam o umetna skrivališča zlasti julija in avgusta, da polovimo ličinke prvega zaroda. O tem v svojem času natančneje.

3. Metuljčke lovimo z lučjo v steklene pasti. Maja meseca bomo opisali ta način lova.

4. Shramb, kjer smo imeli čez zimo jabolka, ne odpirajmo pomladi prej, preden jih temeljito ne osnažimo in zažveplamo.

5. Smrten udarec zadamo zavijaču končno s pravilnim škropljenjem ob začetku pomladi, posebno pa v dobi ko ocvete in še potem, ko se začno plodovi razvijati.

S pravilno urejenim škropljenjem sadnega drevja pa uničimo poleg zavijača tudi razne druge grizoče žuželke, kakor gosenice zimskega pečica, razne hrošče itd. Poleg tega pa preprečimo tudi krastavost, kakor je bilo nedavno opisano. Zavijačeve in tudi druge gosenice je mogoče uničiti le s strupenim škropivom. V ta namen se uporablja po vsem svetu arzenik v raznih spojinah. Pri nas je upeljan že nekaj let apneni arzeniat (arezin), ki se primeša znani 2% žveplenoapneno brozgi. Na 100 litrov 2% žveplenoapnene brozge se doda 300 gramov apnenega arzenjata. S takim škropilom, ki ga uporabljamo takoj, ko jabolane cveto in potem vsaj še enkrat kake tri tedne pozneje, se dosegajo izvrstni uspehi glede zavijača in krastavosti. O pripravi in rabi škropila o svojem času natančneje. H.

Čebelice bodo oživele

Prav za prav je že dolgo kar je bilo novo leto, pa se čebelarji še nismo nič videli v našem ljubem »Domoljubu«. Smo se z drobn o živalco vred nekoliko oddahnili, da bomo sedaj, ko bo treba spet prijeti za delo v panjih, tem krepkeje stvar vzeli v roke! Da bo pa naše delo že kar v začetku oslajeno, vam moram vsem čebelarskim prijateljem najprej povedati, da vsi znaki kažejo na dobro čebelarsko letino v letošnjem letu. Saj smo pa tudi imeli do sedaj že tako dolgo verigo samih »suhih« let, da smo vsi, ki smo še vzdržali, zares pravi in pristni čebelarji. Če Bog da srečo, bomo vsaj letos lahko klobuk postrani nosili! To vam vsem iskreno želi tudi »Domoljub«.

Lansko leto so bili naši članki namenjeni v prvi vrsti začetnikom. Tudi letos bomo vsak mesec dajali kratka navodila, ki bodo veljavna zlasti za začetnike, vendar se bomo v tem letu v glavnih potezih pečali s tako imenovanim modernim čebelarjenjem, kakor in kolikor se je do sedaj pri nas Slovencih razvilo in v kolikor pride v poštev za naše posebne slovenske razmere in pri teh še posebej za kmečke prilike. Naj se pa tega nihče ne ustraši! Napredek je v vseh gospodarskih panogah treba upoštevati in od njega sprejeti, kar se je izkazalo za dobro. S tem pa ni rečeno, da smo za to, da se staro v celoti zavrže. Kdor pogleda v naše letnike nazaj, bo videl kakšno stališče zavzemamo in se bo prepričal, da smo pri »Domoljubu« zadnji, ki bi rekli: dosedanje kmečko čebelarjenje je zanič, proč z njim

in začnimo čisto z modernim. Videl bo tudi, da nismo zavrgli našega kranjiča, ampak smo ga celo branili in njegove prednosti povzdigovali. Tega stališča nič ne spreminjamo. Vendar mora biti vsakomur jasno, da razvoj nič ne počiva in da mora vsak, ki hoče uspevati, stremeti za razvojem. Naše geslo je: starih, preizkušeno dobrih stvari v našem čebelarstvu ne zametujemo, hitimo pa za napredkom, da nas ne pusti predaletč zadaj, zlasti kmečkih čebelarjev. S tega gledišča je treba presojeti v bodoče naša čebelarska razmotrivanja, kolikor se bodo pečala z modernim čebelarstvom. Vsi članki pa bodo pisani za kmečke razmere, kakršne so pri nas.

Sonce se dviga dan za dnem više in topleje ogreva zemljo in vabljuje sije tudi na panje. Za našo živalco je sonce prečudna moč. Iz mirnega zimskega zdenja jo začne klicati. Pa se klobčič začne odmotavati in poedine čebelice izletavati. Ko pridejo povedat, da je zunaj toplo in svetlo, se odmota in žival gre v množici na prosto. Čez zimo se je v blatniku (debelo črevice) nabralo mnogo odpadkov, katerih se je treba očistiti in se spreleteti. Tudi mrtvic se je nabralo po dnu. Ker mora biti red pri hiši, jih je vsaj izpred žrela treba čimprej odstraniti. Za pridne roke je vedno zadosti dela! Če konec februarja sonce delj časa greje zemljo, se prične v panjih že buditi novo življenje. Matica, ki je preživela zimo na najtoplejšem mestu sredi žimskega grozda, začne zalegati. Kakor hitro so na otro-

čaji v hiši, je dela nič količko. Najprej je za zalego treba zadostne toplote, sicer se prehladi in pogine. Zato mora del družine kar naprej zalego skrbno greti, kajti zunaj je še mrz, v gnezdu pa mora biti vsaj 35 stopinj C. Zdaj pa premislite, kolikšna razlika! Kaj sledi iz tega za čebelarja? Da je sedaj odeja potrebna. Če doslej niso bile čebele kdo ve kako odete, ni bilo nič zato. Tudi brez sleherne odeje so prebile, ne da bi se jim kaj hudega zgodilo. Sedaj je stvar drugačna. Važen nauk za vsakega čebelarja: ko pride v panj zalega, je topla odeja nujno potrebna. Zdrava pamet veli, da je vsako brskanje po panju dokler ni zunaj vsaj kakih 12 stopinj toplote, izključeno. Vemo, da so skušnjave velike: kako neki so panji prezimili, kakšna je kaj družina, koliko je že zalege in koliko imajo panji še hrane... vse to so za čebelarsko srce važne zadeve. Toda ne! V kranjičih itak tega ni mogoče videti, pa ni nič zato; moderni panji pa — ki lahko brskaš po njih po mili volji — hočejo imeti izvežbanega čebelarja, ki ve, kdaj jih sme razdirati in kdaj ne.

Čebelarju-mojstru sploh ni treba gledati po panjih, pa vse ve. Koliko je kateremu panju pustil jeseni medu, ima zapisano; če odšteje približno 2,5 do 3 kg medu, pa bo na jasnem. Veliko več ga do sedaj nobena družina ni porabila. Kakšna je družina po moči, ima tudi zabeleženo od jeseni. Ko ob toplem dnevu narahlo odpre panj samo toliko, da more z grebljico (strgalom) potegniti iz panja mrtvice in s tem čebelam prahriniti težko delo, preceni količino mrtvic

in je na čistem glede živahnosti. Saj se v zemljo niso udrle! Da je pa družina zastran matice v redu, vidi izkušeno čebelarsko oko na panjevi bradi. Se novinec to kaj hitro lahko presodi. Če se čebele mirno obnašajo, lepo izletavajo in prinašajo vodo ter cvetni prah (ako ga je že mogoče dobiti), ni skrbi zaradi matice! Če pa nemirno tekajo, močno šumijo in žalostno s krilci podrhtevajo, so ob matico. Takemu panju je treba kar hitro pomagati. Kajti skrb za zarod je v nagonu in mu mora biti ustrezno. Če ni kmalu matice v družino, si nekaj čebel same vzgobjo za laži-matice, pa imaš v čebelnjaku otrovca. Zakaj vsa zalega takšnih »matic« je neplojena, torej trofja. V modernih premičnih panjih je odpomoč pač preprosta: družino pridružiš drugi, ki veš, da je bolj šibka. Je sicer družine škoda, pa nič ne jokaj! Če bo po sreči, boš konec maja ali pa še prej naredil iz druženca umeten roj, pa boš imel dve krepkejši družini kakor bi jih imel sicer. To nujno delo izvrši bliskovito.

Za zalego potrebujejo čebele mnogo vode. Treba je gosti med in trdno obnožino omeščati v tekočo snov, da je mogoče prav prehraniti zalego. Za prve dni je pa treba hrano celo prebavljeno pokladati v lončke. Brez vode vsega tega ni mogoče pripraviti. Zato čebele spomladi najprej iščejo vodo. Pripravi jim jo blizu, da ti ne bo žival cepala v sneg, ko jo zaloti zunaj mrzel veter. Sedaj je vsake delavke trikrat škoda.

O spomladanskem pregledu (reviziji) pa prihodnjič.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

O češčenju otroka

Se nikoli niso otroka dvigali na tako visok, njegovi mladosti povsem neprilichen podstavek, ko v teh dneh. Otrok to kmalu spozna, saj je njegovo podzavestno spoznanje prej razvito ko razum. Cesar otrok ne razume, to pa zasluži. In dobro se zaveda, da sme storiti karkoli hoče in da je navzlic vsemu vedno pohvaljen, občudovan in češčen. Starši navajajo v njegovi navzočnosti njegove izreke in hvalisajo njegova »dela«, ki pa le niso zmeraj »junaški čini«. Tudi tedaj, če je otrok muhast, jezav, zadirčen, se mu starši smejejo in mu pritrjujejo. Starši, ki niso kdovekaj bolj pametni ko

otrok, vidijo v otroku nekakšno živo igračko, ki se zabavajo z njo, ne da bi pomislili, da bo otrok nekoč velik in bodo rastle z njim tudi njegove napake in slabosti in da bodo vprav starši imeli največje neprilike z njimi. Ljubezen do otroka pomeni predvsem, da ga vzgajaš in misliš na njegovo bodočnost. Svojega otroka ljubiti se pravi, oborožiti ga zoper težkoče življenja; oborožiš pa ga za ta boj z življenjem edinote s pravo vzgojo. Vzgoja pa ni tisto, da otroka častiš in ga občuduješ; sčasoma se bo to občudovanje prav kruto končalo. Ti isti otroci, ki venomer slišijo, kako da starši pohvalno omenjajo njih nezrele izreke, so samopašni, domišljavi in zoprní. Nápak je

tudi, če otroku pri jedi vpricho gostov ali tudi le domačih najprej postrežeš, češ otrok je lačen. Morda je resnično lačen, a nekaj minut čakanja ne bo toliko škodilo njegovemu zdravju kakor mu škoduje zavest, da je on tisti, ki se morajo vsi ozirati nanj — kar kvarno vpliva na zdravje njegove duše.

Zal se zaradi sedanjih slabih razmer ne dá zmeraj doseči, da bi bil otrok pod nadzorstvom posebnih poklicnih oseb, vzgojiteljev, in se zato venomer vrtil v družbi odraslih. Otrok je za to domišljav, blebetav in se vtika v pogovor, o katerem nima nobenega pojma. Večkrat se zgodi, da damo otroku prvo besedo v družbi, čeprav so tuji ljudje zraven, ki so seveda toliko olikani, da navidezno radi poslušajo otroka, pa ko so sami, vendarle rečejo: »Ta otrok je pa slabo vzgojen!« Tako starši nespametno zastrupljajo otrokov značaj, namesto da bi otroka navajali k skromnosti, požrtvovalnosti, spoštovanju do starejših oseb — splošno k tistim čednostim, ki bodo otroku nekoč koristile. Saj človek ne živi večno doma, saj mora otrok v šolo, ima učitelje, pozneje predstojnike, ki otroka nikakor ne bodo razmeževali, pač pa ga večkrat prav trdo prijelji. Za razne življenjske neprilike pa razvajeni otrok ni usposobilen in je slabo pripravljen za na pot v življenje. Tedaj se zgodi, da otrok zaradi svoje podivjanosti popolnoma zaide na kriva pota ali pa nekako topi in je svoj živ dan nesrečen. Če se pa tak razvajenec ali razvajenka poroči, pa je za zakonski stan sploh nesposoben. Ali je kje na svetu taka žena, ki bo tako na slepo na razpolago svojemu možu, kakor je bila mati pokorna vsem muham svojega razvajenčka? Bržkone ne bo žena brez kakega ugovora ugodila vsem marjam moža in ne bo občudovala vseh njegovih izrekov in mu tudi ne bo prepustila najboljših jedil pri mizi. In če je tisti razvajeni otrok hči — ali bo njenim zahtevam njen mož prav tako na slepo ugodil kot so jim svojčas starši? Z višine občudovanja, češčenja bo treba stopiti na trda tla — koliko zapletljajev, koliko razočaranj bo treba doživeti, prebaviti, pretrpeti! Zato glejte, starši, pri vzgoji otrok na to, da bo moral otrok nekoč sam živeti in si sam služiti svoj kruh. Duševno in telesno ga okrepite in bolj ko telesnega potrebuje človek v življenju duševnega zdravja. Slaba vzgoja pa baš duševno zdravje popolnoma zastrupi. H.

Potne noge imajo duh po gnilem: Zavri rožmarin in žajbelj na vinu in umivaj s tem noge; uživaj čaj brinjevih jagod in janeža.

Kako oblečeš otroka

Čim bolj preprosto in enostavno — bi bil kratek odgovor. Otrok je večno gibanje, celo v spanju. Kdor se dosti giblje, ga obleka ne sme ovirati. Zato so obleke za otroka ohlapne, čim manj prepasane in prešite in čim manj okrašene. Poletne obleke naj bodo predvsem take, da jih moreš tudi po večkrat na teden oprati, pa jim to ne škodi. Revčki so tisti otroci, ki so oblečeni samo za parado. Če se sklonejo, se obleka pomečka; če sedejo, se gube razlezejo; če se le malo oškropijo z blatom, je obleka škoda. Otroku je, ko v kaki leseni ali železni klečki. Venomer vpijemo nanj: »Pazi, obleke je škoda! Ne sedaj tja, pusti travo, ne v pesek, tam je mokro! Pazi, luža!« In tako dalje. Otrok je nervozen, mi smo nervozni — in zakaj? Zaradi obleke! Ali ni škoda, da bi kos blaga otroku jemal veselje do igranja in nam in otroku dobro voljo? Oblecimo otroka zmiraj tako, da se nam ne bodo naježili lasje, če otrok pade v lužo, če se zaprašči, malo raztrga, pomečka. Tudi, ko hodi otrok že v šolo, mu nikar ne natikajmo takih oblek, ki ne prenesejo nobenega madeža. Tako načekani otroci bodo v šoli bolj pazili na obleko ko na pouk; ali pa bodo slišali doma same hude besede, ker so se v šoli umazali. Slednjič otrok ne bo vedel, kaj je bolj važno — ali obleka ali šola. Razlika je v tem, kako oblečeš deklice in kako fante. Dekliške obleke že same po sebi zahtevajo kak majhen okrasek, kako uvezeno cvetko, kak trakec, pentljo. Zoprno in emešno pa je videti fantke v načekanih oblekah. Zaradi zdravja glejmo, da otroci niso v hladnem vremenu premalo oblečeni — pa tudi ne preveč. Prekratko krilce, prekratke hlačke — ni ne zdravo ne lepo. Tudi otrok mora poznati čut sramežljivosti. Kakor bo vajen nositi se v detinski dobi, tako se bo nosil vse življenje. Modnih predpisov otroške obleke ne poznajo. Pametni starši ne bodo po modnih listih iskali modernih oblek za otroke, marveč le čim bolj pametnih in pripravnih krojev zanje. Četudi se mati na nobeno šivanje na razume, šivanja otroških oblek mora biti pa vendarle večša. Kaj boš dala vsak predpasnik, vsake hlačke, vsako bluzo šivilji v delo? Tudi so obleke, ki jih mati za otroka doma in sama sešije, lepše, bolj »duševne« ko storjene ali pri šivilji naročene. Je nekaj v tem, da mati šiva z mislijo na svojega otroka. Storjene obleke so ko stroj, pa če so še tako drage. Sploh pa drage obleke

niso za otroke, škoda izdatkov zanje. Otrok že v nekaj mesecih odraste in v ozki, tesni obleki je tudi otroku ozko in tesno pri srcu. Res so otroci »divji«, razposajeni, živi so, »ko voda, ki se razliva po hiši«. A malo pomislimo, da so tudi trpini. Po naših nazorih morajo živeti — in to je zanje težko. Le počasi morejo razumeti, kaj je prav in kaj ni prav (saj to še odrasli malokdaj razumemo). Zato se moramo tudi pri prikrojevanju otroških oblek vmesliti v otroka, v njegovo življenje, njegovo dušo, in ne v svojo, včasih tako nespametno pamet! H.

Cilj kurjereje na kmetih

Kurjerejec ima pri svojem delu lahko različne cilje. So države, v katerih večina perutninarjev stremi za tem, da dobi od put čim večjo množino jajec. Drugi hočejo od svojih živali v prvi vrsti piščancev z najfinejšim mesom za cvrtje in pečenje ali pa pitanih kopunov, tretji uganjajo perutninarstvo le bolj za šport in veselje in goje na svojih dvorih perutnino čudovitih barv in oblik; to so bogati ljudje po mestih. Mi kmečki gospodarji in gospodinje pa redimo kokoši sicer v prvi vrsti tudi zavoljo jajec, pri tem pa gledamo, da dobimo tudi kolikor mogoče veliko mesa od kokoši, ki so odslužile kot jajčarice, potem od nadštevilnih mladih petelinčkov, ki morajo čim preje v kuhinjo ali pa nekoliko mesecev pozneje, če jih kopunimo. V ta namen se nam pa najbolj priporoča naša domača štajerska pasma, ki je že v velikem številu vzgojena na visoko nesnost in dosega tudi zadovoljivo težo; saj mora poštna 9 mesečna puta tehtati vsaj 1,90 kg, petelin iste starosti pa vsaj 2,25 kg. Bele leghornke so brez primere lažje in so usmerjene edinole na jajčarstvo, vali pa komaj vsaka deseta; druge, težke pasme, kakor rodajlendke, tiste lepe kostanjevordeče, grahaste plimetke, orpingtonke in viandotke raznih barv itd. so pa v prvi vrsti dobaviteljice mesa, dasi so nekatere med njimi tudi spoštovanja vredne liferantke jajec.

Če hočemo doseči svoj cilj, t. j. kokoši, ki bodo dobre jajčarice, obenem pa dajale tudi uvaževanja vredno količino mesa ob svojem času, moramo med kurami skrbno odbirati. Saj veste, da niso v nobeni čredi vse živali enake po svoji vrednosti. Zato moramo manj vredne čim preje spraviti s poti. To posebno zavoljo tega, ker se

kakor dobre tako tudi slabe lastnosti v večni meri podedujejo. Mnoge gospodinje, pa tudi gospodarji delajo pri tem ravno narobe. Namesto najslabših koljejo in prodajajo od hiše najboljše živali; na ta način uganjajo sami »plemensko odbiro ali selekcijo«, toda na slabše. Tako početje je rak-rana naših kmetij. Tega ne dela samo gospodinja pri kurah, ampak mnogokrat tudi gospodar pri kravah in teletih ter pri pujskih. Geslo naše mora biti vedno: Za dom morajo ostati vedno le najboljše živali!

Sicer pa na vso moč pridno odbirajmo ma slabo blago izmed naše perutnine! Začnimo odbirati že pri piščancih. Večino petelinčkov prodajmo, ko so stari 6—8 tednov za cvrtje; za peteline, ki naj postanejo plemenski, pa tudi za kopune odberimo le močne in zdrave živali. Plemenske peteline jemljimo le take, ki izvirajo od najsijajnejših kur v vsakem oziru. Pa tudi med jarčicami prebirajmo prav strogo; vse take, ki so slabotne ali imajo kake napake — proč! Če se prikaže med mlado perutnino kaka bolezen, je mnogokrat še najcenejše zdravilo — nož. Jeseni, ko jarčice doraščajo v nesnice, odbirajte posebno strogo. Vzemite vsako jarčico v roko in jo presodite na vse strani. Čez zimo obdržite le tiste, ki so sposobne za pleme. Tehtajte vsako žival; če nima 1,90 kg jo lahko še poskusite čez zimo na nesnost, a za pleme vam naj ne pride v poštev! Jarčicam, ki jih obdržite, nateknite na nogo barvaste celuloidne obročke; pri tem uporabljajte za vsak letnik drugo barvo. Tako boste pozneje na kurjem dvorišču od daleč spoznali, katera kura je eno- ali dvo- ali triletna nesnica. To morate storiti zato, ker nesnost kokoši s starostjo pojema. Najbolje neso v 1 in 2 letu; v 3 letu vsaj mnoge še toliko, da plačajo hrano in delo. V 4 letu pa nasplošno jajca ne plačajo več krme. Leta nesnosti pa računamo pri kurah tako, da pričnemo leto ne s 1. januarjem, kakor navadno leto, ampak s 1. novembrom tistega leta, ko se je jarčica izvalila, končamo ga pa z 31. oktobrom naslednjega leta. Nad vse važno je, da poznate starost vsake kokoši s pomočjo barvnih obročkov ali pa tudi krilnih znamk s številko. Le pomislite! Če imate na dvorišču le 5 kokoši, ki nič več ne neso, ker so prestare, znaša izguba pri vsaki živali — predpostavljam, da pravilno krmite — vsaj 40 din, pri 5 kurah torej okoli 200 din. Naše slovensko, zlasti pa celokupno jugoslovansko narodno gospodarstvo izgublja vsako leto ogromne vsote samo zato, ker je na kmetih

toliko starih kokoši, ki neso prav malo ali nič. Zato vpijite vendar povsodi še letos barvne obročke za označbo starosti. Zato poiščite tudi ob koncu vsakega kokošjega leta (v mesecu septembru in oktobru) vse tiste živali, ki gredo h koncu triletna nesnosti, ki so torej stare okoli 3 in pol leta in jih porabite ali v domači kuhinji ali pa prodajte! Dne 1. novembra, ko se prične novo leto nesnosti, ne sme ostati na vašem dvoru niti ena stara kokoš več. Žalovati za starkami nimate najmanjšega vzroka, toliko manj, ker ste tekoni spomladi in poletja že poskrbeli za nove, mlade, izboljšane, skrbno odbrane namestnice. osfr.

KUHINJA

Korenje in krompir kot prikuha. 1 kg krompirja olupim, zrežem na krhličke in skuham v slani vodi. Ravno tako skuham tudi $\frac{3}{4}$ kg korenja, olupljenega in na rezine zrezanega. Vode natočim le toliko, da pokriva korenje. Ko je oboje dovolj mehko, odcedim krompir in ga pridenem korenju. Jed dobro pretresem, da se zmeša, dodam kos surovega masla ali pa zabelim z razbeljeno mastjo. Površino potresem s sesekljanim peteršiljem in dam jed kot prikuho na mizo.

Zelena v piréju. Korenine zelene osnažim, zrežem na kose in skuham do mehkega v slani vodi. Kuhano zeleno pretlačim skozi sito, denem v bledorumeni prežganje, ki sem ga napravila iz žlice surovega masla in žlice moke. Jed dobro premešam. Če je jed pre-gosta, zalijem z vodo, v kateri se je kuhala zelena. Nato jo malo popoprām in dodam žlico kisle smetane. Jed je dobra kot prikuha s sladkim zeljem, z ohrovtom, krompirjevo omako, ali s kislim zeljem ali repo.

Krompirjeva omaka s paradižniki. Nekaj krompirjev olupim, operem in skuham v slani vodi. Ko je krompir kuhan, ga prav dobro stlačim ali z vilicami zmešam, da ne ostanejo koščki. Posebej pražim na surovem maslu dve žlici paradižnikove mezge, jo potresem z moko, še malo popražim in zalijem po potrebi z juho, s krompirjevko ali s kropom. Omako precedim in ji pri-mešam stlačen krompir.

Krompirjeva omaka s sardelami. Na ma-sti, v kateri se je pekla pečenka, zarumenim drobno sesekljano čebulo in dodam eno ali dve osnaženi sardelici, ki sem jih pretlačila. Nato pridenem zmečkan krompir, zalijem z juho ali krompirjevko ter dodam še žlico kisle smetane.

Ocvrte miške. Najprej napravim kvašček iz par žlic toplega mleka, žlice sladkorja in enega dkg kvasa. Med hajanjem kvasa mešam v loncu četrt litra mlačnega mleka, par zrn soli, tri žlice kisle smetane in žlico sladkorja. Ko je vse dobro zgodljano, prilijem žlico ruma in toliko moke, da je testo mehko in voljno. Pisker pokrijem s snažno ruto in pustim tensto shajati. Shajano je takrat, ko testo toliko naraste, da je lonec, v katerem je bilo polovico testa, napolnjen do vrha. Shajano testo zajemam z žlico kot žličnike in jih crem na razbeljeni masti. Pri vsakem zajemu pomočim žlico v razbeljeno mast. Ko sem mast z žličniki napolnila, pokrijem posodo. Ko so miške po eni strani ocvrte, jih obrnem, da še na drugi strani lepo zarumene. Posode ne pokrijem več. Ocvrte žličnike pobiram iz masti z vilicami ali z lopatico ter jih devam na krožnik pogrnjen z belim papirjem. Miške potresem po obeh straneh s sladkorjem in dam gorke na mizo.

DOMAČA LEKARNA

Za rane zaradi preležanja: Razpusti v lončeni posodi na žerjavici 6 dkg dobrega loja in 6 dkg rumenega voska, primešaj 13 dkg neopranega in neosoljenega surovega masla. Ko je dobro premešano, vmešaj še 6 dkg kutininega sluzi in mešaj zopet tako dolgo, da se sprime vse. Tega namaži na tenko na mehko platence in devaj na rane. Kadar prične žgati, deni nov obliž. Pod bolnikovo posteljo postavi škap z mrzlo vodo in menjaj to vodo vsak dan.

Prijetna pijača za onemogle stare ljudi: Razreži na drobno 20 gramov rožičev in toliko suhih smokey. Kuhaj na pol litru vode in pusti, da stoji čez noč. Potem iztisni, raztopi četrt kandisa v tri osminke litra vode, primešaj tri osminke dobrega žganja in uživaj poljubno. Je tudi za opešane bolnike.

Za bolečine v grlu kuhaj nekaj čebul v svinjski ali goveji masti, izžmij, namaži na krpo in obveži vrat. Prežene tudi nahod in hripavost, če utiraš vrat in prsa z mazilom.

Želodni krč me muči. Prereži čebulo in naveži na želodec, ali teri z njo od želodca navzdol. Za zapeko naveži na želodec pečene čebule.

Truden sem zaradi dolge hoje: Stolci čebulo in zmešaj jo z lojem, s tem namaži noge. Ali stolci nekaj strokov česna, prevri na olju in maži podplate z gorkim oljem. To pomaga tudi, če si prehlajen.

Na divje meso namaži na olju do mehkega pečene čebule; v olje deni zrnce kafe. Taka kašnata čebula omечи tudi otrple členke in žleze.

GOSPODARSKE VESTI

CENE

g Ljubljana, dne 15. februarja 1938. Pšenica 230, ječmen 195, rž 195, oves 180, koruza 150, fižol 220, krompir 85, seno 45 do 60, slama 35 din za 100 kg. — Sadje: jabolka I. 6, II. 4, III. 2.50; suhe češplje 8—14; suhe hruške 6—7 din za 1 kg. — Mleko 2.25 din za 1 liter. Surovo maslo 24—26, čajno maslo 28—32, kuhano maslo 26—28 din kg. Kurivo: premog 380—405 din 100 kg; trda drva 95—110, trda drva žagana 120, mehka drva 70 din za kub. meter; oglje 2 din 1 kg.

g Kranj, dne 15. februarja 1938. Pšenica 225, ječmen 200, rž 225, oves 200, koruza 140, fižol 200, krompir 80, seno 60—70, slama 50 din za 100 kg. — Sadje: jabolka I. 2 do 3, II. 1.50—2, III. 1.50 din za 1 kg; suhe češplje 9—12 din za 1 kg.

g Ptuj, dne 11. februarja 1938. Pšenica 200, ječmen 150, rž 190, oves 150, koruza 120—150, krompir 50—75, fižol 140—150, seno 40, slama 30—40 din za 100 kg. — Sadje: jabolka I. 3.50, II. 3, III. 2 din 1 kg. Vino: novo kvalitetno 4—5.50 (na debelo), navadno 3—4. Mleko 1.50 din za 1 liter.

g Ljutomer, dne 5. februarja 1938. Pšenica 180, ječmen 120, rž 160, oves 120, koruza 116, fižol 200, krompir 60, seno 50, slama 25 din za 100 kg. — Sadje: jabolka II. 2 din za 1 kg. — Vino mešano 5, sortirano 7 din za 1 liter.

g Krško, sredi februarja 1938. Pšenica 150—200, ječmen 100—140, rž 120—170, oves 110—130, koruza 140, fižol 75—100, krompir 50—85, seno 50—80, slama 15—30 din za 100 kg.

ŽIVINA

g Na ljubljanskem sejmu dne 16. februarja, kamor so prignali 52 volov (prodali 18), 38 krav (4), 7 telet (5), 136 konj (16) in 56 pujskov (32) je imela živina naslednje cene: voli I. 6—650, II. 5.50—6, III. 5.50; telice I. 6—6.50, II. 5.50—6, III. 5.50; krave I. 4.50—5, II. 3.50—4, III. 3—3.50; teleta I. 8, II. 7; prašiči eremski 9, domači 7.50—8, pršutarji 7—8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10—13, telečje 14, svinjske domače 11 din za 1 kg.

g Redni tedenski živinski sejem v Kranju dne 14. februarja je bil živahen; prignali so 72 volov (prodali 61), 36 krav (27), 10 telet (10), 2 junici (2), 2 bika (2) in 68 prašičev (35). Voli so na čez dosegli najvišjo

ceno 3500 din za komad, najnižjo pa 1200; krave 200 (900), junice 1200 (700), prašiči 1800 (mladi pujski 100) din za komad. Na vago pa je imela živina sledeče cene: voli I. 5.75, II. 5.25, III. 4.75; telice I. 5.50, II. 5, III. 4.75; krave I. 5, II. 4.75, III. 4.50; teleta I. 7, II. 6 din za 1 kg žive teže. Prašiči špeharji (hrvaški) 10.25, pršutarji 7.50 za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 14, prašičje 10 din za 1 kg.

g Na zadnjem sejmu v Krškem je imela živina te-le cene: voli I. 5.50—6, II. 5—5.50, III. 4.50—5; telice I. 4.50—5.50, II. 4—4.50, III. 3—4; krave I. 4.50—5, II. 3.50—4.50, III. 2.50—3.50; teleta I. 5.50—6.50, II. 4.50—5.50; prašiči špeharji 8—9, pršutarji 6.50—7.50 za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10—11, telečje 12—14 din za 1 kg.

g V Ptujso na semanji dan 15. februarja prodajali živino po naslednjih cenah: voli 4.50—5.30, krave 2.75—4.25, junci 3.75 do 4.50, telice 4—5, teleta 6—6.25 za 1 kg žive teže. Konji so bili po 950—4800 din komad. Prašiči: debeli izpitani 7.50—8, pršutarji 6.50—7.25, plemenske svinje 6—6.25 din za 1 kg; mladi prašički 60—135 din za komad.

g Iz Ljutomera poročajo, da ima v zadnjem času tam živina naslednje cene: voli II. 5, III. 4; telice I. 5, II. 4.50, III. 3.50; krave I. 4, II. 3.75, III. 2.50; teleta I. 5.50, II. 4.50 za 1 kg žive teže. Prašiči pršutarji 5.50—6.50 din za 1 kg žive teže.

g Iz Kočevja javljajo naslednje cene živini: voli I. vrste din 6, II. vrste din 5, III. vrste din 4.50; telice I. vrste din 6, II. vrste din 5, III. vrste din 4.50; krave I. vrste din 5, II. vrste din 4, III. vrste din 2, teleta I. vrste din 8, II. vrste din 6.50; prašiči, špeharji din 9, pršutarji din 7.50 za 1 kg žive teže.

RAZNO

Uprava ženskega lista »Vigred« prosi one, ki so februarsko številko vrnile, naj vrnejo tudi januarsko, da bo z njo mogla ustreči novim naročnicam. — Uprava »Vigred«, Ljubljana, Masarykova cesta 12.

Praktični nasveti gospodinji. Nad 100 praktičnih nasvetov in navodil za hišo in dom dobite za 3 din. Plačljivo tudi v pisemskih znamkah. Naroča se v upravi »Vigred«, Ljubljana, Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica.

PRAVNI NASVETI

Pot skozi gozd. G. Služnostna pravica poti skozi gozdne parcele, bodisi za pešhojo, vožnjo z vozmi ali s kolesi ali živinogonjo, se od leta 1854 dalje sploh ne da priposestevovati. Zato lahko pot vsakemu prepoveste. Če vaše prepovedi ne bi upošteval, ga morate pač tožiti na priznanje, da nima pravice pota. Seveda, če dotičnik nič nima, potem preudarite, kaj je za vas večja škoda, da tvegate stroške za pravdo, ali pa da pustite pot v gozdu.

Hoja okrog hiše. L. V. Z. Če v kupni pogodbi iz leta 1910, s katero je vaš oče prodal 50 m² zemlje od vrta, ni nič zapisano, da sme sosed zaradi popravila hiše hoditi okoli hiše po vašem svetu, potem pač te pravice ni pridobil s kupno pogodbo. Priposestevovati je pa tudi še ni mogel, ker je ne izvršuje že 30 let. Zato bo moral sosed vas prositi, preden bo postavil lestvo ali kaj drugega na vaš svet. Od sosedu lahko zahtevate, da napravi na svoji hiši na strehi držaje, da ne bo sneg drsel na več svet.

Vojaški rok in vojnica. J. P. Pri prvem naboru so vas spoznali za nesposobnega. Prejeli pa ste nalog za plačilo vojnice. Vprašate, ali ste dolžni plačevati vojnico in koliko, čeprav še niste nehali hoditi na nabor. Ali bi imeli pravico do skrajšanega roka, ker ste edini sin in nimate staršev, pač pa štiri sestre. Podedovali ste po očetu posestvo, davka plačujete 411 din letno. — Vojnico mora plačevati vsak stalno ali začasno nesposoben državljan od dovršenega 20 do dovršenega 50 leta starosti in sicer po 20% od letnega neposrednega davka. — Če boste potrjeni, vam pripada pravica do skrajšanega roka, ker nimate v rodbini nobenega moškega rodbinskega člana, sposobnega za delo ali pridobivanje in ker plačujete več kot 120 dinarjev neposrednega davka na leto.

Sitnosti zaradi kokoši. P. N. S. Sosed vam sicer ne sme prepovedati, da imate pri hiši kokoši, sme jih pa zapoditi, čim pridejo na njegovo zemljo in lahko od vas zahteva povračilo morebitne škode.

Odškodnina za psa, ki ga je ustrelil lovski čuvaj. I. T. Vaš pes, ki je stalno priklenjen, se je odtrgal in prišel za vami v gozd. Kljub temu, da ni gonil divjačine, ga je lovski čuvaj ustrelil. Vprašate, ali bi mogli iztožiti odškodnino. — Po lovskem zakonu ima lovsko osebo pravico v svojem lovišču ubijati pse, ki pohajajo po lovišču, kakor tudi mačke, ki se zalotijo več kot 200 metrov od najbližje hiše. Treba bo pač preediti vprašanje ali se je vaš pes klatil po lovišču. Če je temu tako, ga je čuvaj upravičeno ustrelil in ne boste dobili zanj odškodnine. Ni treba, da bi bil pes preganjal divjačino, ker zakon govori samo o ubijanju psov, ki pohajajo po lovišču.

Invalidi. K. J. B. V. Svetujemo vam, da napravite prošnjo na invalidsko sodišče v Ljubljani. Prošnje ni treba kolkovati, pač pa navedite vašo zadnjo rešitev, s katero vam je bila invalidska podpora ukinjena. Morda bo kaj uspeha.

Dolgovni prevzetega posestva. S. J. D. Če ste z ženo od njenih staršev prevzeli zadolženo posestvo, potem vidva kot prevzemnika ne jamčita samo za prevzete dolgove in obveznosti, ki so se v izročilni pogodbi zapisale, ampak sta oba, in sicer žena kot hči, vi pa kot zet izročitelja, že po postavi zavezana upnikom za dolgove prevzetega posestva neposredno in brez omejitve na vrednost tega posestva, kolikor vidva ne dokažete, da vama dolgovni ob izročitvi niso bili niti znani, niti vam niso morali biti znani. Če si upata vi in žena dokazati, da za nevknjižene dolgove nista vedela niti mogla vedeti, potem bodo nevknjiženi upniki pravdo zgubili. Menda bo najbolje, da se doma vsi poravnate in vsak nekaj popusti, sicer bo šlo še več za pravdne stroške.

Neveljavna oporoka. A. G. B. S. Če je mati v prisotnosti dveh prič podkrižala oporoko, ki jo je oče sam napisal in v kateri je sebe postavil za dediča, je to neveljavna oporoka. Če namreč zapustnik ne more pisati, mora pač v prisotnosti treh prič se podkrižati na oporoki. Priča pa ni mogel biti oče, ki naj bi bil po oporoki dedič. Glede materine zapisuščine tedaj ni veljavne oporoke in bodo dedovali le zakoniti dediči: do $\frac{3}{4}$ zapisuščine so dediči otroci, do $\frac{1}{4}$ pa mož pokojne. Če pa dokažete, da je oče prisilil mater, da je podkrižala proti njeni volji zapisano oporoko, potem je oče sploh izključen od dedne pravice in mu po materi nič ne gre. Prosite pri sodišču, da se uvede zapisuščinska razprava.

Zaščiten kmetica. D. P. Po možu ste prevzeli posestvo, ki je zadolženo. Dolg je nastal pred letom 1930. Upnik zahteva takojšnje plačilo in vam preti, da bo zahteval 8% obresti. Vprašate, ali velja za vas zaščita. — Ker ste kmetica po uredbi o likvidaciji kmetških dolgov, uživata zaščito. Uredba pravi, da ob prenosu imovine ali dela imovine osebe, ki je kmet po tej uredbi, na drugo osebo, uživa novi lastnik olajšave po uredbi glede prevzetega dolga tedaj, če se je izvršil prenos po dedovanju in če je novi lastnik kmet po tej uredbi. Isto velja tedaj, če se je izvršil prenos imovine z nasledstveno pogodbo katerekoli vrste (darilna pogodba, prodajna pogodba in podobno). Upnik vam mora poslati obračun, v katerem je dolžan dolg znižati na polovico in obveznico glede znižanega dolga, kakor smo to opisali v »Gospodarju« dne 3. februarja t. l. Preberite tudi članek in boste poučeni, kako morate postopati in, kaj mora napraviti upnik. Znižani dolg bo odplačati v 12 letih s 3% obresti v enakih letnih obrokih vsako leto do 15. novembra.